

Programma Themadag

Beter Bodembeheer – de diepte in!

6 april 2017 – congrescentrum De Schakel, Oranjelaan 10 te Nijkerk

9.30 uur: Ontvangst

10.00 uur: **Welkom** door dagvoorzitter Annet Zweep (Ministerie van Economische Zaken, Voorzitter stuurgroep PPS Duurzame bodem)

Leve(n)de bodem! - Lijbert Brussaard (emeritus hoogleraar bodembioogie)
We moeten zuinig zijn op onze landbouwbodem. Waarom doen we dat vaak niet en wat is daarvan de oorzaak? We kunnen de bodem beter beheren zonder de grond onder onze voeten te verliezen.

Bodembeheer in de praktijk - Jan Roefs (teler van groenten en akkerbouw en bestuurder ZLTO)

Waar liggen de vragen en belemmeringen in de praktijk om de bodem goed te kunnen beheren? Welke kennis en welk beleid heeft de praktijk nodig?

Bodemverbeterende landbouw - Wijnand Sukkel (Wageningen Research, programmaleider PPS duurzame bodem)

De Publiek Private Samenwerking 'Duurzame Bodem' heeft nieuwe kennis ontwikkeld waarmee we onze bodem beter kunnen beheren. Goed Bodembeheer kan aan verschillende diensten tegelijkertijd invulling geven. Wat voor praktische mogelijkheden hebben we?

11.30 uur: Workshop ronde 1

12.45 uur: Lunch

13.45 uur: Workshop ronde 2

15.00 -

15.15 uur: Korte pauze (wisseling van zalen)

15.15: Workshop ronde 3

16.30: Afsluiting met borrel

PPS Duurzame bodem

Deze themadag is onderdeel van de PPS Duurzame Bodem door de verschillende partners. Partners in PPS Duurzame Bodem zijn: LTO Nederland, NAV, Brancheorganisatie Akkerbouw (Penvoerder), Agrifirm, IRS, Suiker Unie, AVEBE, CZAV, NAO, Bionext, voormalig Productschap Akkerbouw en Productschap Tuinbouw en het ministerie van Economische Zaken. De uitvoering van het onderzoeksprogramma ligt bij Wageningen Plant Research, Wageningen Environmental Research en Louis Bolk Instituut.

Meer informatie over de PPS en de onderzoeksresultaten kunt u vinden op www.beterbodembeheer.nl.

Workshoprondes

Ronde 1: 11.30 – 12.45 uur

Zaal A Maatregelen voor bodemgezondheid

Sprekers: Gerard Korthals en Gera van Os

- Maatregelen voor bodemgezondheid, wat weten we en hoe meet je dit?
- Bodemgezondheid op duinzandgrond

Wat beïnvloedt bodemgezondheid en de bodemweerbaarheid? We moeten het doen met minder chemie. Welke alternatieven zijn er? Zijn die betaalbaar en uitvoerbaar? Welke combinatie van maatregelen biedt perspectief?

Zaal B Bodemverdichting, een sluipmoordenaar

Sprekers: Jan van den Akker en Derk van Balen

Bodemverdichting en vooral ondergrondverdichting vormen een toenemend probleem in de Nederlandse landbouw. Wat zijn de oorzaken en gevolgen? Hoe kunnen we het voorkomen en hoe is het op te lossen? Mechanisatie, grondbewerking, rijpadensystemen, teeltvervroeging, groenbemester en gewaskeuze passeren de revue.

Zaal C Bodembeheer in de maïsteelt

Sprekers: Rommie van der Weide en Marleen Riemens

De maïsteelt is met ca 220 000 ha het grootste akkerbouwgewas in Nederland en heeft daarmee grote invloed op de bodemkwaliteit en bodemdiensten in de Nederlandse landbouw. De huidige manier van maïs telen is niet altijd goed voor de bodemkwaliteit. Kan dat ook anders? Onderwerpen als grondbewerking, zeer vroege maïsrassen, maïsrotaties en groenbemesters na de maïsteelt komen in deze sessie aan de orde

Ronde 2: 13.45 – 15 uur

Zaal A Organisch stofbeheer, nutriënten en klimaat in Europees perspectief

Sprekers: Hein ten Berge en Peter Kuikman

Organische stof beheer heeft invloed op vele bodemdiensten, bijvoorbeeld bodemvruchtbaarheid, koolstofopslag, en broeikasgasemissies. In deze sessie worden de resultaten uit drie Europese projecten rond organisch stofbeheer CATCH-C, SMARTSOIL en FERTIPLUS gepresenteerd. De sprekers zullen vooral aandacht besteden aan de effecten op nutriëntenefficiëntie, koolstofopslag en broeikasgasemissies van diverse organische stof beheersstrategieën.

Zaal B Gereduceerde grondbewerking heeft potentie!

Sprekers: Derk van Balen en n.o.t.k.

Niet kerende grondbewerking wordt overal op de wereld in toenemende mate toegepast, maar nog weinig in Nederland. Wat zijn de (potentiële) voor- en nadelen? Hoe pakt het uit onder de Nederlandse omstandigheden en gewassen? Is ondiep ploegen een alternatief? De effecten van systemen met niet kerende grondbewerking in Nederland komen aan de orde. Effecten op o.a. opbrengst, structuur, biodiversiteit, nutriënten efficiëntie en bodemdiensten en onkruiddruk worden gepresenteerd. Ook praktijkervaringen met niet kerende grondbewerking komen aan de orde.

Zaal C Smart farming? Smart farmers!

Sprekers: Pieter de Wolf en Leendert Molendijk

Er komen steeds meer instrumenten voor duurzaam bodembeheer beschikbaar. In deze sessie komen een groot aantal instrumenten in beeld. Wat vinden we van al deze, vaak losse initiatieven vanuit het perspectief van de verduurzaming van het bodembeheer in de praktijk? Wat verwachten deze instrumenten van de gebruikers, en is dat realistisch? Moeten we naast de ontwikkeling van Smart Farming niet veel meer aandacht besteden aan de ontwikkeling van Smart Farmers?

Ronde 3: 15.15 – 16.30 uur

Zaal A Bodembiodiversiteit – de onzichtbare hulptroepen van de boer

Sprekers: Joeke Postma en Rien van der Maas

- Effect van bodemleven op het verhogen van ziektevering
- Organische stofgebruik en bodemleven in de fruitteelt

Welke maatregelen stimuleren het bodemleven en draagt dit bij aan de ziekteverende eigenschappen van een bodem? Hoe meet je dit? Wat weten we over de achterliggende mechanismen? Welke rol speelt organische stof bij ziektevering?

Zaal B De plant voedt de bodem

Sprekers: Wiepie Haagsma en Monique Hospers-Brands

De bodem voedt niet alleen de plant maar de plant voedt ook de bodem! Hoe kunnen we gebruik maken van de bodem verbeterende eigenschappen van planten? Verschillende effecten van planten op bodemkwaliteit komen aan de orde. Structuurverbetering, stikstofbinding, vrijmaken van nutriënten, aanvoer van organische stof en invloed op bodemgezondheid passeren de revue. Ook de toepassingen in de rotatie komen aan de orde zoals de groenbemesterkeuze in mengsel of monocultuur, inwisselen van 'cash crops' voor bodem verbeterende gewassen en de toepassing van maaimeststoffen.

Zaal C Investeren in bodemkwaliteit, niet of wel?

Sprekers: Jorieke Poters, Pieter de Wolf en Marcel Vijn

Bodembeheer krijgt vorm door de dagelijkse beslissingen die boeren nemen voor hun bedrijf. Vanuit het onderzoek krijgen we steeds meer zicht op de effectiviteit van maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren of op peil te houden en ook de kosten en baten van de verschillende maatregelen komen in beeld. Helpt het inzicht in kosten en baten in de besluitvorming op bedrijfsniveau of zijn er andere overwegingen om wel of niet te investeren in bodemkwaliteit?